

אקספרסיוניזם גרמני

אירה מירקין

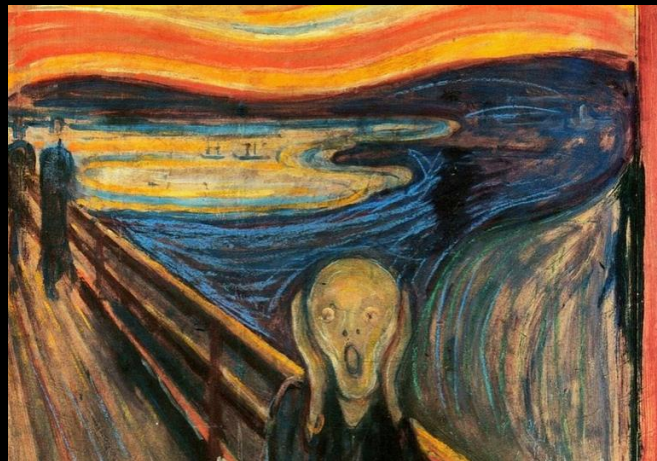

1919 - 1933

אקספרסיוניזם גרמני

האקספרסיוניזם הגרמני הוא קולנוע שצמח עם קשר לזרם האקספרסיוניזם באומנות, בתיאטרון, בספרות ובמוזיקה. האקספרסיוניזם באומנות מראה מציאות המתוארת בהגזמה יתרה, לעיתים באמצעות שימוש בסימבולים, סמלים, ובדמויות מסוגננות כאשר הנאמנות לעולם הפנימי חשובה יותר מהנאמנות להופעה החיצונית של האובייקטים והדמויות.

האקספרסיוניזם הגרמני צמח
כאסכולה אומנותית כבר
בסוף המאה ה-19 בעבודת
הצייר מונק "הצעקה"

הקולנוע האקספרסיוניסטי גרמני

הדגש באקספרסיוניזם הקולנועי, כמו באמנויות האחרות, היה על הביטוי החיצוני העז של העולם הפנימי המסוכסך. יוצרי האקספרסיוניזם הגרמני ניסו לבטא בכלים קולנועיים שהם **חיצוניים** את העולם הפנימי של הדמויות.

הזרם החל להופיע בגרמניה בשנת 1919 עם הסרט "הקבינט של ד"ר קאליגרי".

האקספרסיוניזם הגרמני - רקע היסטורי

גרמניה חתמה ב-1919 על הסכם כניעה
במסגרת הסכמי ורסאי שסיימו את מלחמת
העולם הראשונה. ההסכם היה משפיל ומבזה
מבחינת הגרמנים, והוא גם חייב את גרמניה
לשלם פיצויים למדינות המנצחות.

האקספרסיוניזם הגרמני -

רקע היסטורי

הפיצויים הללו, בנוסף לנזק שעשתה המלחמה העקובה מדם והארוכה, הביאו לכך שהכלכלה הגרמנית התמוטטה. המטבע הגרמני היה חסר ערך, ולאנשים לא הייתה עבודה. לכן מצב הרוח הלאומי בגרמניה היה ירוד, והקולנוע הגרמני של אותה תקופה מצא דרכים ייחודיות לבטא זאת.

האקספרסיוניזם הגרמני - רקע היסטורי

סופו של הזרם ב, 1933-עם עליית הנאצים לשלטון. אנשיו של היטלר השתלטו על המנגנונים התרבותיים בגרמניה, ולא אפשרו יותר ליצור סרטים אקספרסיוניסטיים. זאת מפני שהם מצאו את הסרטים הללו מטרידים מדי, ובעיקר ככאלה המציגים את הנפש הגרמנית כמסוכסכת ומלאת ספקות, בעוד שהנאצים האמינו שעל גרמניה להציג לעולם נפש בריאה, שלמה וללא תסביכים.

מאפייני האקספרסיוניזם הגרמני

מאפיינים צורניים:

1. תאורה קונטרסטית

ניגודים חזקים של אור וצל, אזורים מוארים לצד אזורים חשוכים בפריים. התאורה מחזקת את האפקט של עיוות החלל, ויוצרת ביטוי פלסטי לרעיון "מלחמת בני האור בבני החושך."

2. פרספקטיבות ופרופורציות מעוותות של המרחב -

הסרטים מצולמים רק באולפן, כאשר התפאורה מעוצבת כמציאות מעוותת - קירות עקומים, והרגשה של חדרים שנוטים ליפול.

מאפייני האקספרסיוניזם הגרמני מאפיינים צורניים:

3. פרספקטיבות ופרופורציות מעוותות של השחקן

חלק גדול מהצילומים נעשו בעדשות רחבות זווית המעוותות את הפנים האנושיות ובכך העצימו את התחושות שיצרה התפאורה.

4. משחק מסוגנן

אופי המשחק נוטה להגזמה (אפילו לעומת התיאטרון). (תנועת שחקנים מסוגננות ולא טבעיות מימיקה מוגזמת ואיפור בולט).

מאפייני האקספרסיוניזם

הגרמני

מאפיינים תוכניים:

1. טוב ורע

המלחמה היא בין המוסרי למושחת, בין אלוהים לשטן, ואף בין גבר לאישה. לעיתים הפיצול הוא בדמות אחת עד כדי מחלת נפש.

2. הצגת הדמות הנשית כשטן\מפלצת-

בסרטים האקספרסיוניסטים המפלצת היא לרוב אישה, המופיעה לעיתים בדמות ערפד המוצץ את דמו של הגבר. האישה היא המפתח, המסיטה מדרך הישר והמובילה את הגבר לאבדון מוחלט.

3. מציאות ובדיון

הסיפורים פועלים לרוב על גבול המדע בדיוני או הסיפור הפנטסטי, לעיתים קרובות נקודת המוצא של העלילה שאובה ממיתוסים עתיקים או מאגדות עממיות.

השפעות האקספרסיוניזם הגרמני

הזרם עצמו התקיים רק כ-13 שנים, ואז נקבר על ידי הנאצים ונעלם, אבל השפעתו על הקולנוע הייתה עצומה.

בעקבות האקספרסיוניזם הגרמני החלו במאים להעז יותר וליצור עולמות קודרים, מאוכלסים בדמויות מתוסבכות ורדופות שדים.

צלמים, מעצבי תפאורה ומלבישים חיקו את הסגנון ויצרו דימויים חזקים המורכבים מתאורות קונטרסטיות, תפאורות מוזרות ותלבושות בלתי שגרתיות.

השפעות האקספרסיוניזם הגרמני

בנוסף, עקב עליית הנאצים לשלטון, רבים מבין
במאי האקספרסיוניזם הגרמני ערקו למדינות
אחרות - בעיקר ארה"ב וצרפת - והביאו לתוך
הסרטים שיצרו שם את הסגנון והרוח של
האקספרסיוניזם הגרמני.

אקספרסיוניזם גרמני

יש הרואים באקספרסיוניזם הגרמני תופעה המבשרת את עלייתו של היטלר לשלטון. זיגפריד קראקור פיתח את התאוריה הזו בספרו **"מקליגרי ועד היטלר"**, (1947) "בו ערך ניתוח פסיכולוגי של הסרטים שנעשו בגרמניה בשנים 1918-1933. בניתוח זה הוא מוצא את הניצנים של הרוע והאכזריות הגרמנית עוד בעידן שגרמניה נחשה לערש התרבות. הסרטים מבטאים את פיצול האישיות הגרמני, את העובדה שאותה אומה מתורבתת, מנומסת, משכילה, הוציאה מתוכה כוחות אפלים של השמדה והרס על בסיס גזעני ופרימיטיבי.

